

- «спосіб фарбування хутра» – зменшення витрати хімматеріалів;
- «склад для жирування хутрових шкурок та шкіри» – з використанням місцевої сировини (ріпакової олії) та одержання дешевої жиркової емульсії;
- «машини для шліфування еластичних матеріалів» – покращення якості виконання операції шліфування шкурок, особливо овчин [14].

XXI століття, з його високими технологіями і науковими відкриттями, змінило хутро до невпізнання. На сьогоднішній день для хутра нема жодних обмежень – його носять як вечірній та спортивний одяг, поєднують і з традиційними натуральними тканинами, і з синтетичними матеріалами. І все це завдяки безупинному вивченню хутра й винаходу нових технологій його обробки: стрижка, вищипування, випалювання кислотою, закручування, нові способи з'єднання і зшивання, інкрустація і вишивка. Нові технології дозволяють не тільки міняти фактуру і структуру хутра, полегшувати і пом'якшувати його, але й змінюють сам підхід до конструювання одягу, змінюють форми і об'єми хутряних речей. Усе це призводить до того, що хутро все більше й більше стає схожим на різні тканини, використовується в найнесподіваніших ситуаціях аж до меблів і предметів інтер'єру.

Література: 1. Андрухів І., Гаврилюк С. Тисмениця. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. 2. Волосянко П. Тисмениця. – Нью-Йорк, 1958. 3. Вперед. – 1988, 17 вересня. 4. Грабовецький В. Ремесло тисменицьких вірмен // Вперед. – 1987, 7 лютого. 5. ДАІФО. Ф. 2, оп. 6, спр. 362, арк. 8-9. 6. ДАІФО. Ф. 91, оп. 1, спр. 32, арк. 1. 7. ДАІФО. Ф. 91, оп.1, спр. 32, арк. 8. 8. ДАІФО. Ф. 91, оп. 1, спр.32, арк. 19. 9. ДАІФО. Ф. П-36, оп.1, спр. 5, арк. 23. 10. ДАІФО. Ф. Р-1493, оп.1, спр. 8, арк. 1. 11. Історія міст і сіл Української РСР. В 26-ти тт. Івано-Франківська область. – К., 1971. 12. Музей історії м. Тисмениця. Колекція документів. 13. Погляд крізь віки / / Голос підприємця, Вісник Івано-Франківської ТІШ. № 10(34), 1999 р. 14. «Тисмениця» звітує // Вперед. Спеціальний випуск. – 1997, 27 листопада. 15. Wzmianka o przywileu Stefana Batorego, zawiera ja tego zatwierdzenie statutu cechu (Музей історії м. Тисмениці. Колекція документів).

УДК 391 (477)

Степан КОПЧАК

**ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО
В ДИПЛОМНИХ РОБОТАХ СТУДЕНТІВ КАФЕДРИ
ХУДОЖНЬОГО СКЛА ЛЬВІВСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
МИСТЕЦТВ: ТРАДИЦІЇ І НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ**

У статті наведено результати аналізу-узагальнення дипломних робіт студентів кафедри художнього скла ЛНАМ за останнє десятиліття. Шлях підготовки художника окреслено як ланцюг: завдання, творча робота, перегляд, дипломна робота. Дипломні роботи студентів кафедри ху-

дожнього скла демонструють пошук нових засобів художньої виразності, зорієнтований на традиції українського гутництва.

Ключові слова: художнє скло, дипломні роботи, об'ємно-просторова пластика, декоративна пластика.

Степан КОПЧАК

**ДЕКОРАТИВНО-БЫТОВОЕ ИСКУССТВО В ДИПЛОМНЫХ
РОБОТАХ СТУДЕНТОВ КАФЕДРЫ ХУДОЖЕСТВЕННОГО
СТЕКЛА ЛЬВОВСКОЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ
ИСКУССТВ: ТРАДИЦИИ И НОВЕЙШИЕ ТЕНДЕНЦИИ**

В статье приведены результаты анализа-обобщения дипломных работ студентов кафедры художественного стекла ЛНАМ за последнее десятилетие. Путь подготовки художника определен как цепочка: задание, творческая работа, просмотр, дипломная работа. Дипломные работы студентов кафедры художественного стекла демонстрируют поиск новых средств художественной выразительности, сориентированный на традиции украинского стекольного производства.

Ключевые слова: художественное стекло, дипломная работа, объемно-пространственная пластика, декоративная пластика.

Stepan KOPCHAK

**DECORATIVE AND PRACTICAL ART IN THE DEGREE THESES
OF THE ART GLASS DEPARTMENT STUDENTS
OF LVIV NATIONAL ART ACADEMY: TRADITIONS
AND MODERN TENDENCIES**

The article presents generalized analysis results of course and diploma papers of students belonging to the Artistic Glass Department, Lviv National Academy of Arts for the last decade. The way of preparation of artist is outlined as a chain: task, creative work, revision, diploma work. Diploma works of Artistic Glass Department students demonstrate the search of new facilities of artistic expressiveness, orientated on tradition of Ukrainian Blown glass.

Key words: artistic glass, diploma papers, volumetric-spatial plastic, decorative plastic.

В останні роки відчутно активізувались дослідження, пов'язані з діяльністю кафедри художнього скла Львівської національної академії мистецтв (ЛНАМ) та персоналій, пов'язаних з нею, зокрема А.Бокотея, О.Звіра, Б.Васильціва, О.Принади, А.Петровського та ін. Насамперед головна заслуга в цьому пов'язана з іменем багатолітнього викладача кафедри Франца Черняка. Ним досліджено основні віхи історії львівської гуті, а також історію кафедри художнього скла ЛНАМ [1, 2]. Багатолітній декан факультету декоративно-прикладного мистецтва А.Каліш в своїй статті-огляді проблем та перспектив факультету висвітлив сучасний стан, зокрема і кафедри художнього скла [3]. Досліджується також

діяльність кафедри, пов'язана з міжнародними симпозиумами художнього скла [4]. З'являються публікації, присвячені творчості викладачів кафедри [5, 6, 7]. На цьому фоні дещо недослідженою залишається власне творчість студентів-дипломників. Аналіз роботи кафедри художнього скла ЛНАМ на основі дипломних та курсових робіт студентів за останнє десятиліття проводиться вперше. А саме дипломна робота є підсумком певного етапу навчання студента у мистецькому закладі. Очевидно, що дипломна робота, з одного боку, повинна засвідчити рівень знань, отриманих студентом за час навчання в академії, з другого – продемонструвати його творчий потенціал. За своєю суттю дипломні проєкти передбачають домінуючу складову власної творчості студента. Переважно до них не висувують якихось особливих тематичних вимог. При аналізі дипломних робіт студентів доцільно зосередитись на роботах, виконаних за останнє десятиліття. Таке обмеження повинно продемонструвати новітні тенденції розвитку декоративно-ужиткового мистецтва ЛНАМ у царині гутного скла та з'ясувати сучасний стан професійної підготовки студентів.

Значний вплив на формування тем та виконання дипломних робіт має методика викладання спецдисциплін. Кафедра вже на початках своєї діяльності сформувала основні принципи навчальної та наукової діяльності.

Шлях підготовки художника можна окреслити як ланцюг: завдання, творча робота, перегляд, дипломна робота. На кафедрі художнього скла запроваджена система переглядів усіх спроможностей студента: інтелектуальних, творчих тощо, а також система вироблення художніх традицій. Перегляди навчально-творчих робіт студентів, які відбуваються на засіданнях кафедри, слід розглядати як один з основних засобів підготовки художника-професіонала. Система переглядів дозволяє здійснити поточний контроль за виконанням навчально-творчої роботи студентів.

Дипломні роботи студентів кафедри художнього скла можна умовно поділити на наступні групи: декоративні вази, декоративні форми, просторові композиції, об'ємно-просторова пластика, декоративна пластика виставкового характеру, мистецтво вітражу, меблі зі скла, прикраси зі скла, біжутерія.

Для дипломних робіт за освітньо-кваліфікаційним рівнем (ОКР) «Бакалавр» характерним є превалювання власне декоративно-ужиткової складової. Виконання декоративних ваз, пляшок та широкого асортименту посуду до недавнього часу домінували над об'ємно-пластичними композиціями. Через таке домінування на початку десятиліття доволі часто страждала тематична різноманітність робіт кафедри. Проте задумка та рівень технічного виконання зазвичай залишається на високому художньому рівні. Останнім часом помітне намагання відійти від класичних форм і запропонувати, щось нове, несподіване. Яскравим зразком є комплект пляшок для вина виставкового характеру Галини Гораль «Частування Ярила» (2005 р), де чудернацькі, деформовані форми поєднуються

з металом та текстильними елементами. Варто відзначити цікавий задум Василя Пастернака, який проявився в роботі «Скло в полоні» (2006 р). Декоративні посудини, огорнені металевим дротом, деформовані форми, є яскравим виявом поєднання і взаємовпливів різних матеріалів. Ще однією роботою власне декоративно-ужиткового скла можна вважати набір пляшок для вина дипломника Дмитра Вовчука (2001 р.). Химерні випуклі форми, легка тонованість прозорих об'ємів, лаконічне металеве обрамлення доповнюється високими декорованими лійками та клеймовими відбитками. Завдяки вдалому поєднанню різноманітних художньо-виражальних засобів, автору вдалось досягнути графічної виразності роботи, продемонструвати новаторський підхід у такій традиційній формі скляного посуду, як пляшка. Сюди ж можна віднести набір декоративного посуду (фото 1) «У промені роси» Андрія Зентика (2007 р.). Відхід від класичних форм, надання роботам грубих «природних» рис справляє враження, наче набір був видовбаний з цільного куса гірського кришталю.

Тематика декоративних форм виставкового, або подарункового характеру, порушується бакалаврами кафедри художнього скла в дещо меншій мірі у порівнянні з попередньою групою виробів. Проте й тут можна відзначити ряд цікавих творів. Приміром, дипломний проект Анни Возняк «Джентльмени» (2006 р.) стоїть на перетині тематики цих груп. Він є об'ємно-просторовою композицією, в якій пляшки з високою художньою виразністю стилізовано під джентльменів. Задля розкриття такого образу, авторка використовує різні виражальні засоби, а саме форму, розпис та колір скла. Набір скляних форм виставкового характеру під

Фото 1. Дипломна робота за ОКР «Бакалавр». Набір декоративного посуду для медових напоїв «У промені роси». Дипломник – Зентик А. Керівник – Петровський А. 2007 р.

назвою «Пошук» (2005 р.) був створений Оксаною Домашич в рамках дипломного проекту. Ця робота цікава власне своїм цілковито експозиційним характером. Натомість Маріанна Хомик створила ансамбль подарункових форм «В тумані часу» (2005 р.), де скло не лише гармонійно поєднується з текстильними елементами, але й несе в собі естетику мистецтва графіки.

Природно, що за технічним виконанням та особливо за порушуваною тематикою магістерські роботи вирізняються вищим рівнем задуму. В роботах магістрів ми спостерігаємо поступовий відхід ужиткової складової на другий план. Проте і в цій групі репрезентовано чимало цікавих робіт.

Показовим дипломним проектом є ансамбль декоративних ваз, виконаний Оксаною Смольською (2001 р.). Плавні лінії червоного і зеленого кольорів з прозорим безбарвним склом, прямі ручки, які не відрізняються від високих ліжок, – ось основні ознаки цього ансамблю. Студійне скло «Лабіринти міста» (2001 р.) Ірини Алексеевої є набір декоративних ваз, тарілок, келихів, призначених для оздоблення сучасного інтер'єру. Поєднання кольорового скла та гутної технології утворює яскраво-емоційний ансамбль, основною перевагою якого є розпис з використанням мотиву червоних стилізованих квіток по білій площині декоративних ваз. Пожвавлює ансамбль і колористичне протиставлення білих та чорних з червоними вставками посудин для напоїв. Інший спосіб досягнення художньої виразності можна помітити в наборі унікального посуду для ресторану «Закарпатські мотиви» (2001 р.) авторства В. Шкинді. Провідним художнім засобом тут є форма, яка визначається органічним синтезом скла з металевим обрамленням. Автор намагається інтерпретувати народні традиції, переосмислюючи та доповнюючи їх.

Як перехідний елемент між декоративно-прикладним склом та просторовою композицією виставкового характеру можна охарактеризувати ансамбль пляшок, штофів, фляг «Веселка» (2001 р.), виконаний Андрієм Шевчуком. Плавні лінії, інколи грайливе плетінкове оздоблення вінців пляшок робить характер елементів композиції співзвучним до назви ансамблю. Об'єднувальним елементом композиції виступає взаємодоповнювальна колористика робіт.

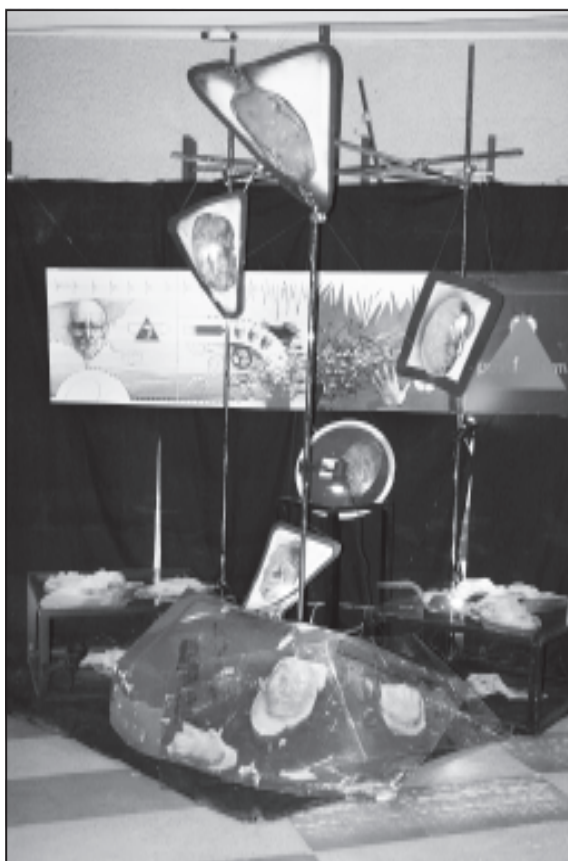
В останні роки у дипломних роботах помітним стає превалювання декоративної складової. Зокрема, збільшилась кількість робіт, виконаних у рамках об'ємно просторової пластики. Серед них зустрічаються твори високого мистецького рівня, наприклад, ансамбль об'ємно-просторової пластики «Генеза» (2001р.) Романа Демещенка. Для цієї роботи було створено концептуально-побудовану композицію, яка складається з окремих сферичних скляних субстанцій. На емоційному рівні робота наче демонструє «невагомість» скла, як матеріалу. Можна припустити, що інтелектуальний задум автора спрямований на демонстрацію пластично-просторових можливостей художнього скла. Феномен плинності часу

є темою роботи «Проекція часу» (2005 р.) Максима Богуславського. Для реалізації цього проекту автор вибрав вдалий виражальний засіб, вбудувавши вертикальну композицію з пісочних годинників, поєднаних між собою. Дана робота наче символізує, що попри те, що людина інколи сприймає його окремими, відмінними за швидкістю свого плину відрізками, він все ж є категорією сталою, абсолютною. Робота «Геометризація» (2008 р.) (фото 2) Данила Фіголя є поєднанням різноманіття мистецьких засобів, покликаних для реалізації ідейного навантаження твору.

Поруч з пластиком популярним стає і реалізація просторових композицій. Так, об'ємно-просторова композиція виставкового характеру «Електро-хаос» Олександра Керунця (2009 р.) демонструє можливість скла як матеріалу до синтезу навіть з предметами технічного характеру. До цієї ж групи робіт можна віднести й дипломну роботу Віктора Мельничука «Сон» (2005 р.). Трактуючи сну – як польоту, процесу очищення, повернення в дитинство. Саме на такі асоціації наштовхує перегляд його роботи. Надзвичайно сильне емоційне враження справляє робота Івана

Фото 2. Дипломна робота за ОКР «Магістр». Об'ємно-просторова пластика «Геометризація». Дипломник – Фіголь Д. Керівник – Звір О. 2008 р.

Фото 3. Дипломна робота за ОКР «Магістр».

Об'ємно-просторова композиція виставкового характеру «Адреналін постфактум». Дипломник – Олесків І. Керівник – Яновський О. 2005 р.

Олесків (фото 3). Недарма вона носить назву «Адреналін постфактум» (2005 р.), адже в ній порушується гостра соціальна тематика. Скомпонована із різноманітних елементів, дана об'ємно-просторова композиція демонструє наслідок дорожньо-транспортної події. Наслідок, як жахливий вияв реальності. Іронічна назва твору є наче оцінкою того, що відбувається на українських дорогах. На жаль, іронія, у даному випадку, має виразно трагічний присмак.

Декоративною пластикою виставкового характеру є анімалістичний за змістом дипломний проект Владлена Пашегорова «Комахи диво-дивне» (2002 р.). Схематичний синтез скла та металевих елементів, умовне трактування образів створює враження невимушеної довершеності композиції (фото 4). Складається враження що гіперболізовані та деформовані форми комах створені дитячою фантазією. Прагнення відкрити очі на красу навколишньої природи та оцінити її мінливу красу простежується у роботі Го Кая «Дивись у світ природи» (2009 р.). Природа постає у вигляді невеличких мікрокосмів, які пов'язані між собою і утворюють один загальний, великий макрокосм.

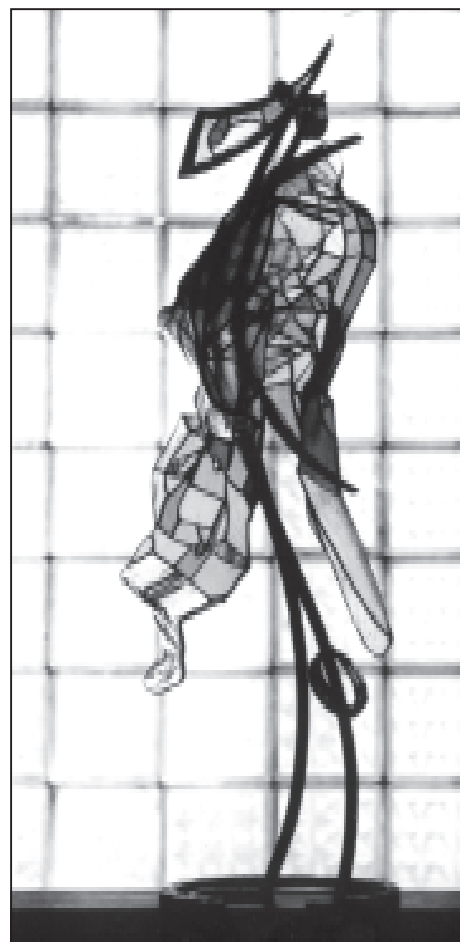

Фото 4. Дипломна робота за ОКР «Спеціаліст.» Комахи диво-дивне.
Дипломник – Пашигоров В., Керівник – Принада О. 2002 р.

Доволі рідкісну, для сучасних дипломних проєктів, форму декоративних пластів має «Столітнє ехо львівських брам» (2006 р.) Марії Шумської. Несподіваною є і тематика дипломної роботи. За допомогою поєднання скла та металу авторка образно переосмислює та надає нового звучання такому звичному для львів'ян явищу, як стародавні брами. Водночас порушується гостра проблема для нашого міста, адже відомо, що поступово такі брами зникають, поступаючись сучасному конструктивному непотребу. На жаль, з цими давніми мистецькими брамами зникає часточка Львова.

Окремим напрямком тематики дипломних робіт є мистецтво вітражу, яке поступово відновлює свої позиції завдяки діяльності викладацького складу кафедри. Оригінальне поєднання специфіки вітражної техніки та форм декоративної пластики відзначається у «Силуєтах» (2002 р.) Мар'яни Вінту (фото 5). Металева основа слугує каркасом для вишуканих силуетів,

Фото 5. Дипломна робота за ОКР «Спеціаліст». Декоративна пластика «Силуети». Дипломник – Вінту М.
Керівник – Васильців Б. 2002 р.

виконаних в стилі, близькому до вітражної техніки «Тіффані». Разом з тим, використання вітражної техніки у декоративній пластиці спростовує стереотипне враження про вітраж як невід'ємну частину вікна. Класичну технологію вітражництва демонструє Марія Шумська у своїй дипломній роботі «Вітраж у інтер'єрі» (2004 р.), виконаній для музею-садиби Івана Франка. У вітражах інтер'єрного характеру також необхідно розглянути роботи Івана Онуфріва «Вітраж для інтер'єру готельного комплексу» (2006 р.) та Романа Пизи «Вітраж в інтер'єрі» (2006 р.). Вони демонструють декоративність, яскраву кольорову палітру та використання техніки інкрустації псевдокоштовним камінням.

Проте художнє бачення студентів кафедри не обмежується роботою в класичних формах. Пріоритетність композиції як провідної дисципліни у ЛНАМ дається взнаки. Наслідком цього є меблі зі скла, сувенірна продукція і навіть вироби ювелірного мистецтва та біжутерії. Прикладом останніх, зокрема, є робота Вікторії Грабко (2008 р.). Прикраси із скла виступають тут як доповнення колекції одягу. Гармонійне поєднання матеріалів, різних видів декоративно-ужиткового мистецтва справляє винятково цілісне враження.

Творчість студентів кафедри художнього скла останніх років відзначається пошуком засобів художньої виразності, синтезу матеріалів, метаморфозами традиційних форм, проте незмінною залишається орієнтація на традиції українського гутництва. Власне ужиткова складова, залишаючись помітним явищем у бакалаврських дипломних роботах, уже на рівні спеціалістів та магістрів поступається прагненню молодих митців вийти за рамки декоративно-ужиткового мистецтва.

Джерела: 1. Черняк Ф. До питання про розвиток львівської гуті (погляд одного з його творців) // Вісник Львівської академії мистецтв. – 2002. – Випуск 13. – С. 63-67. 2. Черняк Ф. До питання про розвиток львівської гуті (погляд одного з його творців) // Вісник Львівської академії мистецтв. – 2003. – Випуск 14. – С. 80-88. 3. Каліш А. Факультет декоративно-прикладного мистецтва: історія та сучасний стан // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – 2008. – Випуск 19. – С. 3-13. 4. Бокотей А., Шимчук Є. У творчих контактах з гутниками Європи // Вісник Львівської академії мистецтв. – 1996. – Випуск 7. – С. 21-39. 5. Андрій Бокотей і феномен української гуті. / Мат. підгот. М.Хрущак / Образотворче мистецтво. – 2002. – №1. – С. 44-46. 6. Бокотей А. Академія в статусі національної: стан і перспективи // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – 2004. – Випуск 15. – С. 5-14. 7. Голубець О. Глибина скла (Андрію Бокотею – 60) // Образотворче мистецтво. – 1998. – №2. – С. 78-79.